

Józef Piotr Knap

DR N.MED. ELŻBIETA MRÓZ (1939-2011) - EPIDEMIOLOG, DYDAKTYK

W dniu 21 maja 2011 r. zmarła po krótkiej chorobie dr n. med. Elżbieta Mróz. Przez kilkadziesiąt lat pracowała w Akademii Medycznej w Warszawie, od 1976 r. była adiunktem w Zakładzie Epidemiologii Akademii Medycznej (od 2009 r. Warszawski Uniwersytet Medyczny). Wykłady dla studentów prowadziła do ostatnich tygodni życia.

Elżbieta Mróz, z domu Kurzępa, urodziła się 29 marca 1939 r., studia lekarskie ukończyła w roku 1963 i niemal od razu – na ponad 40 lat - związała swe życie zawodowe z macierzystą uczelnią. Była „potrójnym specjalistą: z zakresu higieny, medycyny społecznej i epidemiologii”.

Publikowała niewiele, lecz są to – bez wyjątku – prace znakomite, będące zarówno owocem głębokich przemyśleń, wyjątkowo precyzyjnej metodyki, jak i umiejętności pracy zespołowej.

W 1975 r. uzyskała tytuł doktora nauk medycznych na podstawie pracy: „Skala zdrowia ludności Warszawy w oparciu o wyniki badania ankietowego” (promotor: prof. *Henryk Kirschner*). Była to rozprawa z zakresu ilościowej oceny stanu zdrowia („skali” zdrowia). Wpisywała się ona w rozwijane w Zakładzie metody pomiaru zdrowia (np. metodą riditów), jako dynamicznego „procesu”, *continuum* ciągłego przystosowywania się organizmu do najszerszej rozumianego środowiska, a nie jedynie statycznie rozumianego „stanu zdrowia”. Metoda ta, jak napisze w krótkim nekrologu na stronie internetowej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Jej nauczyciel profesor *Jan Koczyński*: „przyczyniła się do oceny skutków hałasu – zmiennej trudnej do wykrycia i oszacowania przy pomocy tradycyjnych metod badania”. Te subtelne metodycznie badania epidemiologiczne, pionierskie w skali świata, rozwijała wspólnie z prof. *Koczyńskim* oraz kierownikiem Zakładu Akustyki Instytutu Techniki Budowlanej, prof. *Szudrowiczem*. Rozległe prace (zbadano 1901 osób z 973 gospodarstw domowych) prowadzono zarówno w ramach grantu naukowego: „Wpływ hałasów niskoczęstotliwościowych występujących w środowisku domowym na zdrowie mieszkańców” – którym kierowała, jak i umowy polsko-amerykańskiej. Są one nadal cytowane za granicą, zostały uwzględnione nawet w Raportcie NASA dotyczącym oddziaływania hałasu na ustrój. Bowiem po prawie 40 latach od badań Elżbiety Mróz epidemiologicznych skutków hałasu, nadal – jak to określił w roku 2008 profesor *Jan E. Zejda*: „wiary-

godny pomiar narażenia jest wyzwaniem, zwykle celem nieosiągalnym w epidemiologii. Stanowi on swoistą „piętę achillesową” epidemiologii środowiskowej.”

Pozostałe prace doktor Mróz również koncentrowały się na epidemiologii chorób niezakaźnych: ocenie stanu zdrowia wybranych populacji (np. dziennikarzy, mieszkańców Warszawy), badaniach umieralności, prognozowania stanu zdrowia społeczeństwa.

„Całą epidemiologię” wykladała precyzyjnie – i niezwykle jasno – zarówno studentom, jak i w trakcie szkolenia podyplomowego, zwłaszcza na kursach specjalizacyjnych. „Prawdziwym żywiołem jej zawodowej misji była bowiem jednak dydaktyka. Świadczy o tym chociażby wielkość i różnorodność nauczanego audytorium w zakresie epidemiologii i zdrowia publicznego. Dobre wyniki w pracy dydaktycznej zawdzięczała zarówno szerokiej wiedzy w zakresie nauczanych przedmiotów, jak i łatwości w nawiązywaniu kontaktów ze słuchaczami. Zalety te umożliwiły uzyskiwanie świetnych wyników dydaktycznych i przyczyniły się do Jej popularności w środowisku studenckim.” (*J. Koczyński*, 2011). Obecny kierownik Zakładu Epidemiologii do dziś pamięta zajęcia, które z nim, jako ze studentem, prowadziła jako młoda asystentka, jeszcze w gmachu PZH, przy ulicy Chocimskiej. Po przejściu na emeryturę w roku akademickim 2003/2004, pozostała w Zakładzie i, w pełnym wymiarze, kontynuowała prace dydaktyczne. W swej niecodziennej skromności, nie chciała wręcz przyjąć przyznanego jej pod koniec życia Medalu Edukacji Narodowej. Była jednak zeń dumna, gdy odbierała go, tuż przed śmiercią z rąk JM Rektora WUM, prof. *Marka Krawczyka*.

Przez całe życie była też lekarzem praktykiem, świetnym diagnostą. Przez szereg lat pracowała w przychodni (szkoląc między innymi studentów w zakresie medycyny rodzinnej), ale mało kto wiedział, że całkiem społecznie niosła pomoc lekarską w Domu Pomocy Społecznej, który znajdował się tuż obok jej miejsca zamieszkania.

Była człowiekiem niezwykłym, zarówno w pracy zawodowej, którą – radośnie – traktowała jako służenie innym, jak i, co się nierozzerwalnie łączyło, - w życiu osobistym i rodzinnym. Jej niezwykła wprost prostolinijność, niekiedy wręcz humorystyczna, powraca, w postaci ciepłych opowieści, gdy wspominamy Ją w myślach i rozmowach.

Była dobrym Człowiekiem.

- Ważniejsze prace Elżbiety Mróz opublikowane w kwartalnikach PZH:
- Maziarka S., Mróz E.: Wpływ zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na stan aparatu ochronnego oka dzieci szkolnych. Roczniki PZH 1968;19(1):31-38.
 - Mróz E., Kopczyński J.: Ocena skali zdrowia na podstawie badań ludności Warszawy z lat 1970-1971. Przegl Epidemiol 1977;31(2):216-226.
 - Mróz E., Kopczyński J., Szudrowicz B., Sadowski J.: Uciążliwość i skutki zdrowotne hałasu mieszkaniowego w Warszawie. Roczniki PZH 1978;29(2):219-227.
 - We współpracy z Janem Kopczyńskim wyniki badań: „Sytuacja zdrowotna dziennikarzy warszawskich. 1. Stan zdrowia, 2. Czynniki zawodowe, 3. Rola stylu życia”, opublikowane w 3 numerach Przeglądu Epidemiologicznego, z lat 1978-1979 (tomy 32,33).
 - Współudział w czteroczęściowej pracy zespołowej; „Zmiany w wykorzystaniu świadczeń warszawskiej służby zdrowia w latach 1970/1979 na tle sytuacji zdrowotnej mieszkańców”, publikowanej etapami w Przeglądzie Epidemiologicznym w latach 1984-1986.
 - Kopczyński J, Mróz E, Halik J, Borkowska U, Gębalska J, Sawicki W, Łabanowska C. Factors affecting the mortality rate among adult residents of Warsaw, 1970-1979. Przegl Epidemiol 1982;36(3-4):355-364.
 - Kopczyński J, Lewandowski Z., Łabanowska C., Tyszko P., Mróz E., Mularczyk-Bal M., Borkowski W.: Przewidywanie 29 letniej umieralności w próbie populacji Warszawy w świetle danych o zagrożeniach wyjściowych oraz powstałych w toku obserwacji. Przegl Epidemiol 2004;58:511-522.

Józef Piotr Knap